

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

EXPERIMENTACIÓ AMB INSTRUMENTS VIRTUALS PER METODOLOGIES D'AUTOAVALUACIÓ EN GRANS GRUPS

Aplicació del taller virtual del *Moodle* en ensenyaments d'Educació i Comunicació

- Pérez-Portabella López, Antoni
Universitat Rovira i Virgili
Departament d'Estudis de Comunicació
Despatx 3.27 Campus Catalunya.
Avinguda Catalunya 35, 43002, Tarragona, Espanya
antonio.perezportabella@urv.cat
- Verrier Delahie, Jacky
Universitat Rovira i Virgili
Departament de Filologies Romàniques
Avinguda Catalunya 35, 43002, Tarragona, Espanya
jaime.verrier@urv.cat

1. **RESUM:** Es presenta l'experiència amb eines virtuals d'avaluació en grans grups d'estudiants: un grup de 310 alumnes dels graus d'Educació i un grup de 110 estudiants de Comunicació de la URV. Els instruments utilitzats com el taller de *Moodle* o formularis *on line* desenvolupen una Avaluació Orientada a l'Aprenentatge (AOA) i responen a la necessitat d'oferir una avaluació continuada eficaç com a alternativa a metodologies d'avaluació tradicionals que impossibiliten la gestió de l'avaluació en grans grups.
2. **ABSTRACT:** We present an experience based on-line tools to allow the evaluation of large groups of students. We worked with two groups of students at the University Rovira i Virgili: 310 undergraduate students of Education, and 110 students of Communication. The instruments that we used, Moodle workshop and Moodle online forms, helped us to develop a new continuous assessment process that is learning-oriented. The aim is to provide an assessment process as an effective alternative to

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

traditional qualification methods that turns out to be useless in the continuous assessment of large groups of students.

3. **PARAULES CLAU:** Avaluació, metodologies, grans grups, estratègies de planificació, tutoria / **KEYWORDS:** assessment process, methodology, large groups of students, strategies for planning, tutorial action

4. **DESENVOLUPAMENT:**

a) **Objectius**

Els objectius del treball que presentem estan orientats cap a:

- 1) Oferir una millor qualitat metodològica en els sistemes d'avaluació dins grups massificats per donar protagonisme a l'individu sobre el grup i situar l'avaluació com a eina d'aprenentatge (Avaluació Orientada a l'Aprenentatge, AOA) més que d'eina de judici de final de trajecte.
- 2) Gestionar canals de comunicació efectius amb grans grups per clarificar els processos d'aprenentatge i avaluació i evitar confusions afavorint una programació efectiva del pla de treball.
- 3) Dissenyar i experimentar instruments d'avaluació automatitzats per aconseguir una millor gestió del temps del docent.

b) **Descripció del treball**

Situació de partida:

Els grans grups es caracteritzen per neutralitzar l'individu dins del grup, la qual cosa fa que l'alumne se senti aïllat. Aquesta situació dificulta la interacció entre professor i alumne i provoca una falta d'implicació personal de l'alumne en les activitats de classe. A més, en grans grups, l'avaluació és única i idèntica per a tots els alumnes sense tenir en compte els ritmes d'aprenentatge. L'avaluació continuada requereix un esforç de gestió per al

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

professorat i l'alumnat. Aquesta situació es més greu quan es tracta de grups grans, ja que es presenta un escenari despersonalitzat on la retroacció és gairebé impossible a causa de la manca de temps.

Amb aquesta situació els docents que presentem la comunicació, hem cregut necessari fer un canvi i deixar les metodologies tradicionals de correccions que són inaplicables o que desborden o saturen el temps de dedicació del docent i no permeten un control exhaustiu i eficaç de l'avaluació. En aquest sentit, hem generat unes metodologies centrades a millorar el sistema d'avaluació, la gestió del temps i la comunicació amb els estudiants aplicant metodologies d'ensenyaments no presencials.

Per això s'ha experimentat, per una banda, amb instruments automatitzats *on line* com són l'eina Taller del *Moodle* o els formularis de *Google Drive*, i per una altra, amb sistemes de comunicació i gestió dels espais virtuals diferents. Aquestes accions generen sistemes automatitzats d'avaluació entre iguals i autoavaluació que permeten seguiments monitoritzats efectius. És a dir, una visualització que denominem de ***Dashboard de l'aprenentatge***

També, a partir d'aquests elements es pretén fomentar una nova actitud davant de l'avaluació, on es focalitza més sobre el procés d'aprenentatge que sobre la qualificació final. Es vol també desenvolupar una Avaluació Orientada a l'Aprenentatge (AOA) dins de l'ensenyament universitari. La finalitat d'aquesta avaluació és fer un seguiment del progrés de l'alumne en els seus aprenentatges a través d'una informació que reben el docent i l'alumne. Això permet que hi hagi una relació entre el saber, el saber-fer, l'alumne i el docent que permet fer modificacions i millores per afavorir un aprenentatge ajustat als objectius plantejats. No es tracta d'un canvi tecnològic, sinó d'un canvi cultural on alumnes i docents tenen unes visions similars del rol de l'avaluació i també de l'aprenentatge. Entre d'altres, es considera l'avaluació com un element important, ja que juga el paper de regulador dels aprenentatges a través d'una millor gestió tant dels continguts com de les formes d'aprendre. Això té una repercussió sobre la qualitat docent, com per exemple una

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

recerca de sinergies entre els objectius d'aprenentatge (els que busquen els alumnes) i els objectius d'ensenyament (els que proposa el professor). Finalment, i donat que els aprenentatges se reajusten durant els curss, les activitats d'avaluació es modificaran també segons el que aprèn l'alumne, el que implica que hi ha una interacció constant entre aprenentatges i avaluació. Es pretén així adequar de forma més justa l'avaluació al treball realitzat amb criteris ben definits en un clima de confiança recíproca i basar la nota sobre el treball de l'alumne.

Al reduir el temps d'avaluació, es redueixen les possibilitats d'errors d'anàlisi o de qualificacions deguts a l'esforç empleat. Per altra banda, l'avaluació automatitzada permet eliminar una gran inversió de temps en la redacció de justificacions per escrit de respostes errònies dels alumnes (fet que no és gaire valorat entre l'alumnat ja que en la majoria dels casos no hi ha possibilitat d'aportar correccions). Finalment, la reducció de temps de correcció permet reorganitzar la disponibilitat docent i dedicar-la a altres aspectes de docència i d'investigació.

Es presenten aquestes dues accions aplicades a grups grans:

Cas d'educació:

Es tracta de l'assignatura "Habilitats i estratègies de comunicació oral" de 3 crèdits que cursen els alumnes de 1r curs d'Educació Social, Magisteri i Pedagogia, és a dir, uns 300 alumnes. L'objectiu és dotar els alumnes de les habilitats per fer una exposició oral acadèmica de qualitat, i per tant l'avaluació s'ha de centrar sobre aquests aspectes. No podia fer diverses avaluacions, ja que no disposava del temps necessari. Per tant, havia optat per fer una única avaluació, que consistia en una pràctica d'exposició oral de 7 minuts al final del curs. Al tractar-se d'una avaluació final no hi havia possibilitat de millora de la competència de l'alumne (la competència B6). Aquesta situació generava una insatisfacció per part dels estudiants, ja que existia una pressió excessiva en el pes de la qualificació de la pràctica que desvirtuava l'aprenentatge, i per altra banda, provocava una insatisfacció personal donat que l'objectiu d'aprenentatge dels estudiants no es corresponia amb

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

l'objectiu d'ensenyament. Es creaven així situacions de malentès com, per exemple, que jo volia aprofundir en l'ús de la comunicació no verbal quan ells buscaven utilitzar 4 recursos senzills per aprovar (visió utilitarista del saber). Per tant, no existia una sintonia sobre els objectius a assolir entre alumnes i professor. Hi havia també un cert malestar quant a les qualificacions, ja que tenia la sensació durant les exposicions orals d'emetre un judici més que de valorar uns aprenentatges. Per altra banda, tenia la impressió que els alumnes no estudiaven amb l'objectiu d'aprendre, sinó pensant en les conseqüències de l'aprenentatge, és a dir, les notes, i això contribuïa que els alumnes entenguessin que aprovar l'assignatura és tan o més important que aprendre.

Valoració de l'experiència.

Un cop s'hagi acabat l'assignatura "Habilitats i estratègies de comunicació oral" i al mateix temps l'experiència de l'avaluació en gran grups mitjançant el format de "Taller" del Moodle, en farem l'avaluació següents en 2 apartats: els obstacles presentats pels alumnes i els aprenentatges dels mateixos quant a l'ús d'aquesta eina.

1) Obstacles.

Segons el que estava establert, els alumnes havien de fer 2 pràctiques que consistien en dues filmacions.

Per la primera, havien de deixar les filmacions al Moodle en formats estipulats com mpeg2, mpq4, QuickTime o flv o wmv. Tots els alumnes no coneixien aquets formats amb lo qual alguns van utilitzar altres, el que mostrava que feia falta una explicació a l'aula d'aquestes eines. Aquest fet va tenir una primera conseqüència en l'avaluació ja que alguns avaluadors no van poder obrir el document per poder avaluar-lo. La segona va ser que els alumnes em van enviar abundants missatges via mail per demanar solucions al problema amb la conseqüent saturació de missatges i dificultat per respondre a tots en un termini prudencial, tenint en compte a més a més que el temps de la fase d'avaluació era limitat i implicava que els alumnes no podien complir la seva tasca. Però, en aquesta situació, cal remarcar el compromís dels alumnes en la seva funció d'avaluadors que es traduïa en missatges

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

freqüents preguntant per possibles alternatives al problema plantejat. Davant la situació i donat que era una primera experiència en aquest àmbit per als alumnes, s'havia de ser flexible i es va optar per les solucions següents: primer, es va tornar a obrir la fase de tramesa dels treballs per donar als alumnes que havien tingut problemes l'opció de deixar la seva pràctica; segon, obrir una nova fase d'avaluació per donar oportunitat als alumnes d'avaluar als seus companys.

Quant a la segona pràctica, tenint com a referència els problemes anteriors, es va consultar el Servei de Recursos Educatius que va proposar que els alumnes deixessin aquesta segona pràctica al Moodle via Youtube ja que és un format conegut per tothom. Aquesta opció va presentar els problemes següents. El primer va ser de tipus de aprensió a la visibilitat. Els alumnes mostraven al principi una certa reticència a deixar les seves pràctiques al Youtube ja que creien que estarien obertes a tothom, amb lo qual es va tenir que explicar que s'havia de deixar la filmació amb format “ocult” i no “privat” o “obert”. Però les creences són difícils de vèncer i només després dels primers enviaments i consultes (suposició del professor) via Facebook entre els alumne, es va poder comprovar que en pocs dies es van deixar les pràctiques al Moodle. El segon problema en paral·lel al primer va ser de tipus tècnic. Els alumnes no sabien com deixar una filmació al Youtube. Per donar una solució a aquesta situació, el Servei de Recursos Educatius va editat un tutorial explicant el procés a seguir. Després d'aquests passos, els alumnes van poder deixar les seves pràctiques al Moodle i la situació es va normalitzar.

2) Aprenentatges

En tutories amb els alumnes, van comentar que havien fet alguns aprenentatges. Uns referent a aspectes tècnics com per exemple, intentar per ells mateixos solucionar les qüestions relatives a les entregues de les pràctiques mitjançant consultes a Google, amics o de forma més tècnica consultant el personal tècnic de la Factoria del CRAI de la universitat. D'aquesta forma, alguns van demostrar tenir una autonomia quant a la capacitat de buscar solucions a problemes tècnics. I al mateix temps, van aprendre a adoptar una altra actitud

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

de més confiança front a aquestes eines i avancem que aquest canvi es podria deure a un millor coneixement de les eines ja que el desconeixement provoca la desconfiança i a la inversa. A més d'aquests aprenentatges, com a professor, suposava que haurien comentaris o dubtes referent als ítems d'avaluació o a les habilitats dels alumnes per avaluar als seus companys, però contràriament al s'esperava, aquests temes no van ser de primera importància, el que em planteja interrogants sobre les prioritats dels alumnes en aquestes tasques. Per últim i referent a les notes d'avaluació, remarcarem que se situen en una forquilla entre 6 i 8. Allò sembla mostrar que els alumnes han adoptat una actitud objectiva front l'avaluació, malgrat que es tractava de companys de curs o bé mostra que com a professor, tenia alguns dubtes quant a les seves capacitats d'avaluació.

De tot el que s'ha descrit, voldria remarcar, primer, les capacitats dels alumnes a buscar solucions als seus problemes (contràriament a l'opinió d'infantilització que se'n té) i segon, un canvi d'actitud del professor front a aquestes situacions (problemes tècnics, criteris d'avaluació) que s'hauria de traduir en més confiança en els alumnes i el saber evitar d'intervenir com a persona-recursos present en tot moment.

Cas de Comunicació

Es tracta de l'assignatura de "Comunicació i Expressió Oral" de 6 crèdits que cursen uns 100 estudiants de Periodisme, Publicitat i Comunicació Audiovisual conjuntament. Els alumnes desenvolupen de manera avançada la competència B6 com a futurs comunicadors que seran. Es planteja la realització de 14 pràctiques de caràcter setmanal que significaven un total de 1400 avaluacions en un semestre que impossibilitaven una gestió eficaç. Així, els dos primers anys que es va desenvolupar l'assignatura dins des graus es va generar una situació de saturació dins de l'avaluació continuada on hi havia una incapacitat d'oferir correccions acurades per facilitar una millora de l'aprenentatge i una conseqüent frustració per part del docent i dels estudiants.

Aquests dos darrers cursos s'han dissenyat estratègies noves com: a) el desenvolupament dels tallers del *Moodle* on es confecciona l'activitat, es dissenyen les rúbriques, s'executa la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

pràctica, es realitza l'avaluació entre iguals, es fa la supervisió de l'avaluació i el tancament de l'activitat, b) creació de qüestionaris avançats que permeten la reflexió de l'estudiant i una visualització sintètica del progrés per part del docent, c) sistemes col·lectius de visionat de pràctiques audiovisuals que donen transparència a l'avaluació, d) breus tutories finals amb coavaluació de la qualificació final on el docent visualitza de manera ràpida el progrés de l'alumne i e) la creació d'un clima d'aprenentatge que abandona la centralitat de la qualificació per centrar-se en la reflexió.

I per obrir el debat, afegirem que aquestes pràctiques d'avaluació s'han utilitzat i perpetuat des de fa temps, i ara docents, alumnes i administració en pateixen les conseqüències, ja que el canvi d'actitud és difícil i lent quan es proposa integrar l'avaluació dins els processos d'aprenentatge. A més, ens trobem amb un nou escenari on la universitat tradicional ha de conviure amb experiències no formals de formació massives, com els MOOC's o altres propostes.

c) Resultats i/o conclusions

Es demostra una millor gestió del temps per part del docent i una satisfacció més gran de la seva tasca. Els resultats d'aprenentatge dels estudiants són clarament més significatius que les primeres edicions.

Es pot demostrar una satisfacció de l'alumnat i una bona assimilació de l'escenari d'AOA on predomina l'avaluació i la pràctica reflexiva sobre la qualificació

Hi ha una necessitat futura de millora de les eines virtuals on es puguin fer fotografies dels seguiment de l'alumne

Es requereix una millora de la formació i coordinació entre els docents facilitaria un enriquiment en la coordinació de l'ensenyament amb una estratègia comú d'avaluació de competències i una aplicació efectiva de l'avaluació continuada per l'estudiant.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ibarra Sáiz, M.S.; Rodríguez Gómez, G.; Ortega Gómez, C.; Cubero Ibáñez, J.; Cabeza Sánchez, D.; Caballero Hernández, J.A. (2012). Moodle con EvalCOMIX: Desarrollando la evaluación sostenible. Jornada MoodleMoot. Euskadi.

Ibarra Sáiz, M.S.; Rodríguez Gómez, G.; Dodero Beardo, J.M.; Cabeza Sánchez, D.; Caballero Hernández, J.A.; Ortega Gómez, C. (2012). Mejoras en la Portabilidad de la Integración de EvalCOMIX en Moodle 2.X. Simposio Pluridisciplinar sobre Diseño y Evaluación de contenidos digitales y educativos. Alicante.

Méthodes d'action pédagogique et d'évaluation en grands groupes .Partie 2: Méthodes d'évaluation en grands groupes. Marianne POUMAY & Dieudonné LECLERCQ, (Février 2011)

Babio, N.; Pérez-Portabella, A.; Lorenzo, Irene.; Arias, M.(2011): "Resultados de la Resultados de la experimentación con la herramienta de experimentación con la herramienta de evaluación electrónica de competencias evaluación electrónica de competencias Evalcomix en diferentes estudios de la URV". Congrés Internacional UNIVEST'11: "L'autogestió de l'aprenentatge" UDG. Girona, Juny 11.

Pérez-Portabella, A. (2010): "De la simulación a la implicación social del alumno. Metodologías activas aplicadas a estudiantes de comunicación"" VI Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación. Juny 2010. Menció especial del jurat AQUA_ANECA

Perez-Portabella, Antoni, Verrier, Jacky et alters (2010) ""Creación y funcionamiento de una red interdisciplinar de profesores parar desarrollar las competencias comunicativas orales de los alumnos' VI Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovació CIDUI

Espinosa.S. Pérez-Portabella, A. (2009): "Experiències amb metodologies actives d'aprenentatge amb implicació y participació social dels alumnes de comunicació de la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Universitat Rovira y Virgili". Congrés Internacional UNIVEST'09: "Claus per a l'implicació dels estudiants a la universitat" udg. Girona, Novembre 09.